

НЕЎМІРУЧАЯ ТВОРЧАСЦЬ НАРОДНАГА ПІСЬМЕННІКА ДА 115-ГОДДЗЯ АКАДЭМІКА МІХАСЯ ЛЫНЬКОВА

Імя народнага пісьменніка Беларусі Міхася Лынькова добра вядома кожнаму з нас яшчэ са школьных гадоў. Аповесці «Міколка-паравоз», «Пра смелага ваяку Мішку і яго слаўных таварышаў», апавяданні «Васількі», «Ядвісін Дуб», «Над Бугам», «Андрэй Лятун», раманы «На чырвоных лядах», «Векапомныя дні» ды і многія іншыя творы не пакінулі абыякавым нікога, хто хоць раз іх прачытаў. М.Лынькоў працаваў у розных літаратурных жанрах, пісаў актыўна і плённа. Не менш цікавыя і да сённяшняга дня актуальныя таксама літаратуразнаўчыя працы М.Лынькова, прысвечаныя творчасці Я.Купалы, Я.Коласа, А.Чэхава і інш.

Нарадзіўся М.Лынькоў 30 лістапада 1899 года ў вёсцы Зазыбы Віцебскага павета Віцебскай губерні ў сям'і чыгуначніка.

Пачаткоўскія сатырычныя куплеты, прыпеўкі, эпіграмы аўтарства Лынькова з'явіліся яшчэ ў часы вучобы ў семінарыі. Пісаць жа літаратурныя творы ён пачаў ужо будучы адказным сакратаром, намеснікам рэдактара, а потым і рэдактарам бабруйскай акруговай газеты «Коммунист». Упершыню надрукаваным праявілі творам пісьменніка стала аўтабіяграфічнае апавяданне-нарыс «3 пражытых год». У 1927 годзе выйшаў першы зборнік «Апавяданні», потым «Гой» (1929), «Андрэй Лятун» (1930).

У 1930 годзе М.Лынькоў пераехаў жыць у Мінск. Працаваў у Дзяржаўным выдавецтве БССР, быў сакратаром аргкамітэта Саюза пісьменнікаў Беларусі, з 1934 па 1941 год – рэдактарам часопіса «Полымя рэвалюцыі». Арганізаваў і ўзначальваў Бабруйскі філіял «Маладняка», уваходзіў у

склад кіраўніцтва Беларускай асацыяцыі пралетарскіх пісьменнікаў. Дзесяць гадоў з'яўляўся старшынёй праўлення Саюза пісьменнікаў Беларусі.

У 1934 годзе выйшаў у свет раман «На чырвоных лядах», у якім паказана беларуская вёска ў гады Першай сусветнай вайны. Але была напісана толькі першая кніга «Ціхіх сялібы», потым праца над гэтым раманам была спыненая, ён так і застаўся незавершаным.

У якасці рэдактара газеты «Беларуская звязда», органа палітупраўлення Беларускага фронту, М.Лынькоў прымаў удзел у паходзе ў Заходнюю Беларусь напярэдадні Вялікай Айчыннай вайны, пасля якога з'явіўся зборнік апавяданняў «Сустрэчы» (1940).

У гады Вялікай Айчыннай вайны М.Лынькоў працаваў рэдактарам газеты «За Савецкую Беларусь», якая выходзіла на Заходнім, Цэнтральным і Бранскім франтах. Менавіта ў гэты час пісьменнік пачаў збіраць матэрыялы для маштабнага праявілі твору пра вайну. У выніку чаго з'явіўся раман-эпапея «Векапомныя дні» – велічная панарама ўсяго, што адбывалася на тэрыторыі Беларусі на працягу амаль чатырох гадоў акупацыі. Першая кніга «Векапомных дзён» выйшла асобным выданнем у 1951 годзе, а наступныя дзве кнігі ў чатырох тамах – у 1958-м. А праз дзесяць гадоў аўтарам была створана новая рэдакцыя твору, якая была адзначана Дзяржаўнай прэміяй Беларусі (1968).

М.Лынькоў вядомы яшчэ і як выдатны дзіцячы пісьменнік. Творы для дзяцей займаюць асобнае месца ў літаратурнай спадчыне пісьменніка. Непаўторны талент і ўменне раскажаць пра падзеі так, каб яны былі цікавыя многім пакаленням юных чытачоў, уласцівыя Міхасю Ціханавічу, сведчаць не толькі пра яго майстэрства пісаць захапляюча, але і пра глыбокае веданне рэалій дзіцячага жыцця, псіхалогіі. Першы твор для дзяцей быў напісаны Лыньковым у 1935 годзе. Гэта аповесць-казка «Янка-парашутыст». У тым жа годзе пабачыла свет аповесць «Пра смелага ваяку Мішку і яго слаўных таварышаў», якая да сённяшняга дня карыстаецца ў дзяцей нязменнай папулярнасцю. Але найбольш вядомым творам Міхася Лынькова, як дзіцячага пісьменніка, з'яўляецца незабыўная аповесць «Міколка-паравоз» (1936), напісаная з вялікай любоўю і цеплынёй. Яна вытрымала дзясяткі выданняў, была перакладзена на многія мовы свету, а ў 1956 годзе – экранізавана. Расказваючы пра яе, пісьменнік прызнаваўся: «Твор... не зусім аўтабіяграфічны,

але ў вобразе Міколкі ёсць тое-сёе з майго дзяцінства».

М.Лынькоў на працягу ўсяго жыцця займаўся навукай і грамадскай работай. Яшчэ ў час Вялікай Айчыннай вайны ён узначальваў Інстытут літаратуры, мовы і мастацтва Акадэміі навук БССР. Зноў займаў гэтую пасаду ў 1949-1952 гадах. У 1953 годзе быў абраны акадэмікам Акадэміі навук Беларусі. З 1940 па 1975 год выбіраўся дэпутатам Вярхоўнага Савета БССР. Займаўся расследаваннем нацысцкіх злачынстваў у Мінску, неаднаразова ўдзельнічаў у рабоце Арганізацыі Аб'яднаных Нацый. Вынікам стала кніга заметак, апавяданняў, нарысаў «За акіянам», якая выйшла ў 1962 годзе. У гэтым жа годзе М.Лынькову было прысвоена ганаровае званне народнага пісьменніка Беларусі.

За заслугі ў развіцці літаратуры і актыўную грамадскую дзейнасць М.Лынькоў быў узнагароджаны трыма ордэнамі Леніна, ордэнам Кастрычніцкай рэвалюцыі, трыма ордэнамі Працоўнага Чырвонага Сцяга, ордэнам Чырвонай Зоркі і многімі медалямі.

Памёр М.Лынькоў 21 верасня 1975 года. Праз год пасля яго смерці Саветам Міністраў Беларусі была прынята пастанова «Аб увекавечанні памяці народнага пісьменніка Беларусі М.Ц.Лынькова». На яе падставе Гомельскаму гарадскому прафесійна-тэхнічнаму вучылішчу чыгуначнікаў і Крынкаўскай сярэдняй агульнаадукацыйнай школе Лёзненскага раёна Віцебскай вобласці было прысвоена імя Міхася Лынькова. Яго іменем таксама названы вуліцы ў Мінску, Бабруйску, Пінску, завулак у Клецку. На доме, дзе жыў пісьменнік у Мінску, і на будынку рэдакцыі газеты, дзе ён працаваў у Бабруйску, устаноўлены мемарыяльныя дошкі. У 1999 годзе была выпушчана юбілейная манета Нацыянальнага банка Рэспублікі Беларусь, прысвечаная 100-годдзю з дня нараджэння Міхася Лынькова, а ў 2011 годзе ў Бабруйску заснавана спецыяльная прэмія гарадскога выканаўчага камітэта яго імя.

Памяць пра выдатнага пісьменніка, таленавітага майстра мастацкага слова, акадэміка, грамадскага дзеяча, чалавека-жыццялюбца жыве і ў наш імклівы час.

Алена МАНКЕВІЧ,
кандыдат філалагічных навук

Р.С. 28 лістапада ў Цэнтральнай навуковай бібліятэцы імя Якуба Коласа НАН Беларусі адбылася прэзентацыя выставы «Аблічча часу ў творчасці Міхася Лынькова», прымеркаваная да 115-годдзя з дня нараджэння народнага пісьменніка Беларусі.